

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การวิจัยเป็นเสมือนหัวใจของการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้เพราะวิทยาการต่างๆ ในสังคมปัจจุบันได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วความสภาวะของความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่างๆ ที่มนุษย์ศึกษา และพัฒนาขึ้นมาในทุกๆ ด้าน การที่มนุษย์จะศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ใดๆ ก็ตามย่อมต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้า วิจัยและทดลอง เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ รวมทั้งการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (บัญญัติ อึ้งสกุล. 2539 : 61) การดำเนินงานกิจกรรมการวิจัยในวงการศึกษาในประเทศไทยนั้น มีจุดเริ่มต้นในสถาบันทางการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยก่อน ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันเหล่านี้มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา และนอกจากนี้ยังมีการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งแผนการเรียนระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น นักศึกษาจะต้องทำวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดังกล่าว ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการวิจัยกันมากขึ้นในวงการศึกษา ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาทุกระดับก็หันมาสนใจและมีการตื่นตัวในการดำเนินการวิจัยยิ่งขึ้น และกิจกรรมการวิจัยในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่ในเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้และเรียนมาโดยตรงทางด้านระเบียบวิธีวิจัยเท่านั้น แต่ยังสามารถแพร่หลายไปยังบุคลากรอื่นๆ ที่มีความต้องการที่จะใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้อีกด้วย ซึ่งในที่นี้เท่าที่ปรากฏแน่ชัดกิจกรรมการวิจัยนั้น ได้เผยแพร่ไปยังบุคลากรของหน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษานิเทศก์ และครูประจำการอีกด้วย (จรียา เสดบุตร. 2526 : 16) โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom reserch) นั้นจะช่วยปรับปรุงด้านวิชาชีพครู หากครูผู้สอนทำการศึกษา และทดลองงานวิจัยกันอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อวงการการศึกษา เพราะคุณค่าหรือผลจากการคิดค้นนวัตกรรมขึ้นใช้ให้ได้ผลนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานทางการศึกษา (Hass. 1975 : 1; อ่างถึงใน พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร. 2541 : 4)

ตามนโยบายการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ระบุว่าให้มีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาและองค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนและต่อการส่งเสริมการเรียน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 20) และในปีการศึกษา 2537 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีแห่งคุณภาพการศึกษากรมวิชาการได้มีการตรวจสอบแนวทางการพัฒนาการศึกษา ทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ปรากฏข้อมูลต่างๆ ที่เป็นผลสะท้อนกลับเกี่ยวกับความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการหลักสูตร ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษามากมาย โดยเฉพาะสภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ไม่ถึงเกณฑ์ที่น่าพอใจ ซึ่งหน่วยงานและบุคคลทุกระดับทุกฝ่ายทางการศึกษาต้องเห็นความจำเป็นที่จะต้องทบทวนว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมา สิ่งใดบ้างที่เป็นข้อบกพร่องหรืออุปสรรคต่อการบรรลุในสิ่งที่เป็นคุณค่าหรือศักยภาพของผู้เรียนตามคุณลักษณะที่หลักสูตรกำหนดเป้าหมายไว้ สิ่งหนึ่งที่จะต้องช่วยกันผลักดัน คือ การนำการวิจัยนำหน้าการพัฒนาการเรียนการสอน โดยให้การวิจัยในโรงเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยเสริมการจัดการเรียนการสอน เช่นเดียวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาทั่วโลก คือ พยายามให้ครูผู้สอนเป็นนักวิจัยและปรับบทบาทของการวิจัยให้เข้ากับการเรียนการสอนให้เป็นอย่างอัตโนมัติ (พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร. 2541 : 2)

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นเรื่องที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างก็คุ้นเคยหรือได้ยินได้ฟังกันมานาน แต่เริ่มมีผู้ให้ความสนใจกันมาก เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ ซึ่งในพระราชบัญญัติได้ระบุไว้ในมาตรา 24 ถึงการเน้นให้ครูผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มาตรา 30 กล่าวถึงการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และมาตรา 67 กล่าวถึงการส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (ลำออง สีหาพงษ์. 2544 : 62)

การทำวิจัยในชั้นเรียนนับได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาเป็นงานที่ค่อนข้างจะท้าทายชวนให้คิดอยากลองทำ อยากติดตาม เกิดความกระตือรือร้นใคร่รู้ใคร่เห็น ในบางครั้งต้องใช้เวลามากเพราะงานวิจัยเป็นงานที่ละเอียดถี่ถ้วน ครูที่มีสมรรถภาพพื้นฐานทางการวิจัย จะช่วยให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย จะเป็นการเอื้ออำนวยให้เกิดความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร หรือนำความรู้ทางการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา เทคนิค

วิธีสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน ในการนำการวิจัยไปช่วยการเรียนการสอน และนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรได้นั้น ครูผู้ใช้หลักสูตรต้องสามารถวิจัยได้ และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา และถูกต้องกับสภาพปัญหาความเป็นจริง และมีผลกระทบต่อการพัฒนาวิชาชีพครูควบคู่กันไป และจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูเกิดความรู้และความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องศึกษาวิจัย และพัฒนากันอย่างจริงจัง เพื่อความก้าวหน้าในการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

สิ่งสำคัญทุกๆหน่วยงานทางการศึกษาจำเป็นต้องมีการสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการวิจัยทางการศึกษา เช่น จัดให้มีข้อมูลพื้นฐานที่ดี และพร้อมที่จะหยิบข้อมูลออกมาใช้ได้ มีเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการทำวิจัยแต่ละเรื่อง มีบุคลากรที่ได้รับการอบรมวิจัยมาแล้ว มีอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย และมีทุนสำหรับดำเนินการวิจัย ผู้บริหารและครูต้องมองเห็นโครงสร้างหลักสูตรในรูปแบบ คือ มองให้เห็นความสัมพันธ์ของภารกิจองค์ประกอบต่างๆ ในโครงสร้างระบบหลักสูตร ทั้งด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตให้ชัดเจน เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นใน โครงสร้างระบบหลักสูตร อาจเกิดปัญหาที่ระดับปัจจัย หรือระดับกระบวนการ หรือระดับผลผลิต การวิจัยจะเข้ามามีส่วนร่วมในการหาคำตอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

สาเหตุสำคัญที่ต้องมีการใช้การวิจัยนำหน้าการเรียนการสอนเป็นเพราะมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนของครู ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถโยงทฤษฎีหลักการที่ได้เรียนมาไปสู่การปฏิบัติได้ ครูจึงสอนด้วยการเน้นเนื้อหาเป็นสำคัญ ทำอย่างไรจึงจะทำให้โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเห็นความสำคัญของการวิจัยและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติการสอน เพื่อนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยของตน ไปปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนหรือแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่ประสบอยู่ (บัญชา อึ้งสกุล, 2544 : 47) ดังนั้น งานวิจัยเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งจะใช้รูปแบบการวิจัยสำรวจ หรือความสัมพันธ์ หรือการเปรียบเทียบ หรือการทดลอง หรือการศึกษากรณีหรือการวิจัยทดลองและเชิงพัฒนา หรือการวิจัยปฏิบัติการอย่างไร้้น ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาและจุดมุ่งหมายเฉพาะผู้ที่วิจัยต้องการศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาจะเล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน โดยได้มีการจัดฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หรือ

ระดับกลุ่มโรงเรียนก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าเมื่อลงสู่การปฏิบัติแล้วนั้นครูยังทำวิจัยในชั้นเรียนกันไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะครูยังมีปัญหาต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการทำวิจัยจึงมีผู้ศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียนดังต่อไปนี้

มนัส ไชยศักดิ์ (2544 : 54) ได้รวบรวมปัญหาว่าทำไมครูจึงไม่ทำวิจัยในชั้นเรียน ทำไมครูจึงทำวิจัยไม่ได้ไว้ดังนี้ ครูไม่มีความรู้เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูไม่เห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียน ครูเห็นว่าการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยาก ขาดคำแนะนำในการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดเอกสารงานวิจัยให้ครูดูเป็นแบบอย่าง และ ครูไม่มีเวลาที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน

พีระวัฒน์ วงษ์พรหม (2533 : 104) ได้ศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 พบว่า ในด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียน และสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามีดังนี้

1. ครูขาดความรู้และทักษะในการดำเนินการวิจัย การใช้ค่าสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล สาเหตุเนื่องจากการไม่เคยศึกษาหรืออบรมความรู้และทักษะทางการวิจัย ขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย

2. การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และจากบุคลากรผู้ช่วยวิจัย สาเหตุเพราะโรงเรียน หน่วยงาน ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียนยังขาดความสนใจ และไม่เห็นประโยชน์ของการวิจัยอย่างแท้จริง

3. ขาดแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้า ตำราและเอกสารอ้างอิง โดยสาเหตุมาจากที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ห่างไกลทำให้ไม่มีแหล่งความรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำวิจัย

4. ผู้วิจัยไม่มีเวลา และงบประมาณในการทำวิจัย สาเหตุเพราะครูมีเวลาน้อย ขาดงานขาดความมั่นใจและมีงานอื่นเป็นงานประจำอยู่แล้ว

5. ผู้วิจัยขาดความมั่นใจ และขาดงบประมาณสนับสนุนในการนำผลการวิจัยไปใช้อีกทั้งยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหานี้ ได้แก่ ครูขาดประสบการณ์ทางการวิจัย ขาดการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน การวิจัยและขาดตัวอย่างงานวิจัยที่จะเป็นแนวทางในการทำวิจัย

นอกจากนั้น คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 6) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศ พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการทำวิจัยขึ้นอยู่กับผู้บริหารของ

หน่วยงานที่จะให้ความสนใจและให้การสนับสนุน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัสดา กองคำ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนา การเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูต้องการการสนับสนุนการทำวิจัยจากผู้บริหารโรงเรียนในระดับมาก นอกจากนั้น จากผลการศึกษาของ บัญชา อึ้งสกุล (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียน โดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหารโรงเรียนมีวุฒิต่างกัน ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน และประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีบทบาทต่อ การส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญมี ปะพะวะ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ การส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหาร ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน ที่มีขนาดแตกต่างกัน และมีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพของครู ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นหลัก จึงได้ดำเนินการพัฒนา การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน และกำหนดเป็น โครงการพัฒนาการเรียน การสอนขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2542 (นิคม สุวพงษ์, 2542 : 9) และในปี พ.ศ. 2544 ได้ดำเนิน การพัฒนาคุณภาพของครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน โดยกำหนด โครงการ การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกอบรมปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนและ ได้จัดอบรม หลักสูตรวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูผู้สอน (สำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด, 2544 : 1) และได้ดำเนินการเป็นโครงการต่อเนื่องและโครงการใหม่ ในทุกปีการศึกษาได้แก่ ในปี พ.ศ. 2546 ได้จัดโครงการพัฒนาครูปทุมวัยเพื่อนำผลการวิจัย ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยฝ่ายแผนพัฒนางานวิชาการ ฝ่ายวิจัยและประเมินผล (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด, 2546 : 130) โครงการส่งเสริมและสนับสนุน การนำผลการวิจัยไปใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน (วิจัยผ่านเดียว) โดยฝ่ายวิจัยและประเมินผล

(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. 2546 : 154) เป็นต้น ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดได้จัดฝึกอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูผู้สอนที่เป็นครูแกนนำในแต่ละอำเภอ จากนั้นศึกษานิเทศก์และครูแกนนำนำไปขยายผลต่อ โดยการจัดการอบรมให้ครูในอำเภอที่ตนสังกัด ให้ครบทุกคนภายในปีการศึกษา 2546 แล้วมีการออกนิเทศติดตามผลเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ สุกลักษณ์ มุขพรหม (2547 : สัมภาษณ์) ศึกษาานิเทศก์ ระดับ 8 กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผล ระบบบริหารและการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 กล่าวว่า ครูผู้สอนเมื่อได้รับการอบรมแล้วส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจในภาพรวม แต่เมื่อลงสู่การปฏิบัติยังมีปัญหาในการวิธีการได้มาซึ่งนวัตกรรม และวิธีการเขียนรายงานผลการใช้นวัตกรรม และยังบูรณาการประสบการณ์ในการสอนของตนเองกับการทำวิจัยไม่ได้ และผลงานวิจัยที่ทำก็ไม่หลากหลาย จากการสัมภาษณ์ ขวัญตา ทุนเทพย์ (2547 : สัมภาษณ์) อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านสองพี่น้องวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอธวัชบุรี ให้ความคิดเห็นว่า ต้องการได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ หรือทุนอุดหนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และอยากให้ผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำ รวมทั้งให้การส่งเสริมครูที่กำลังทำวิจัยอยู่ จากการสัมภาษณ์ ไพโรจน์ คงกับพันธ์ (2547 : สัมภาษณ์) อาจารย์ 2 โรงเรียนบ้านคอนน้อยท่าแห่ตาลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อำเภอเสลภูมิ กล่าวไว้ว่า เมื่อผ่านการอบรมก็อยากที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน แต่ยังไม่ค่อยมั่นใจว่าจะทำถูกต้องหรือไม่ อยากให้ผู้บริหารโรงเรียนจัดไปศึกษาดูงานห้องเรียนหรือโรงเรียนที่มีครูทำวิจัยในชั้นเรียนได้ดี และอยากให้มีที่ปรึกษาด้านการวิจัยในชั้นเรียนด้วย ส่วน วัชรกร กองมณี (2547 : สัมภาษณ์) อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านหินกอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 อำเภอสุวรรณภูมิ กล่าวว่า หลังจากเข้ารับการอบรมแล้ว ยังไม่แน่ใจว่าตนเองทำวิจัยในชั้นเรียนถูกต้องหรือไม่ อยากให้ผู้บริหารจัดหาตัวอย่างงานวิจัย ต้องการให้ผู้บริหารเชิญผู้ที่มีความรู้มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ครูในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด ได้ให้การสนับสนุนการทำวิจัยมาตั้งแต่ยังเป็นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เสนอแนะ และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนได้สำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็น

ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของครูผู้สอน คงจะปฏิเสธหน้าที่และความรับผิดชอบไม่ได้ ผู้บริหารโรงเรียนเมื่อทราบสาเหตุแล้วว่าเพราะอะไรครูจึงทำวิจัยไม่ได้ ต้องรีบหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแรงผลักดันให้ครูได้ทำวิจัยให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้น การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนให้ได้นั้น ผู้บริหารจะต้องใช้เวลาและความพยายามพอสมควร ประการแรก คือต้องย้อนกลับมาพิจารณาถึงบทบาทของตนเองในการส่งเสริมการทำวิจัยของครูว่ามีมากน้อยเพียงใด ส่งเสริมได้ตรงกับความต้องการจริงๆ ของครูหรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยเองในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการที่จะส่งเสริมให้ครูได้ทำการวิจัยให้เต็มที่ จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในส่วนที่ยังบกพร่อง และนำไปเสริมในส่วนที่ติดอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้ครูผู้สอนได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย Rajabhat Mahasarakham University

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาวิชาที่ต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

4. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

5. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีด้วยกัน 4 ด้านดังนี้ (สำนักนิเทศและประเมินมาตรฐานการศึกษา.

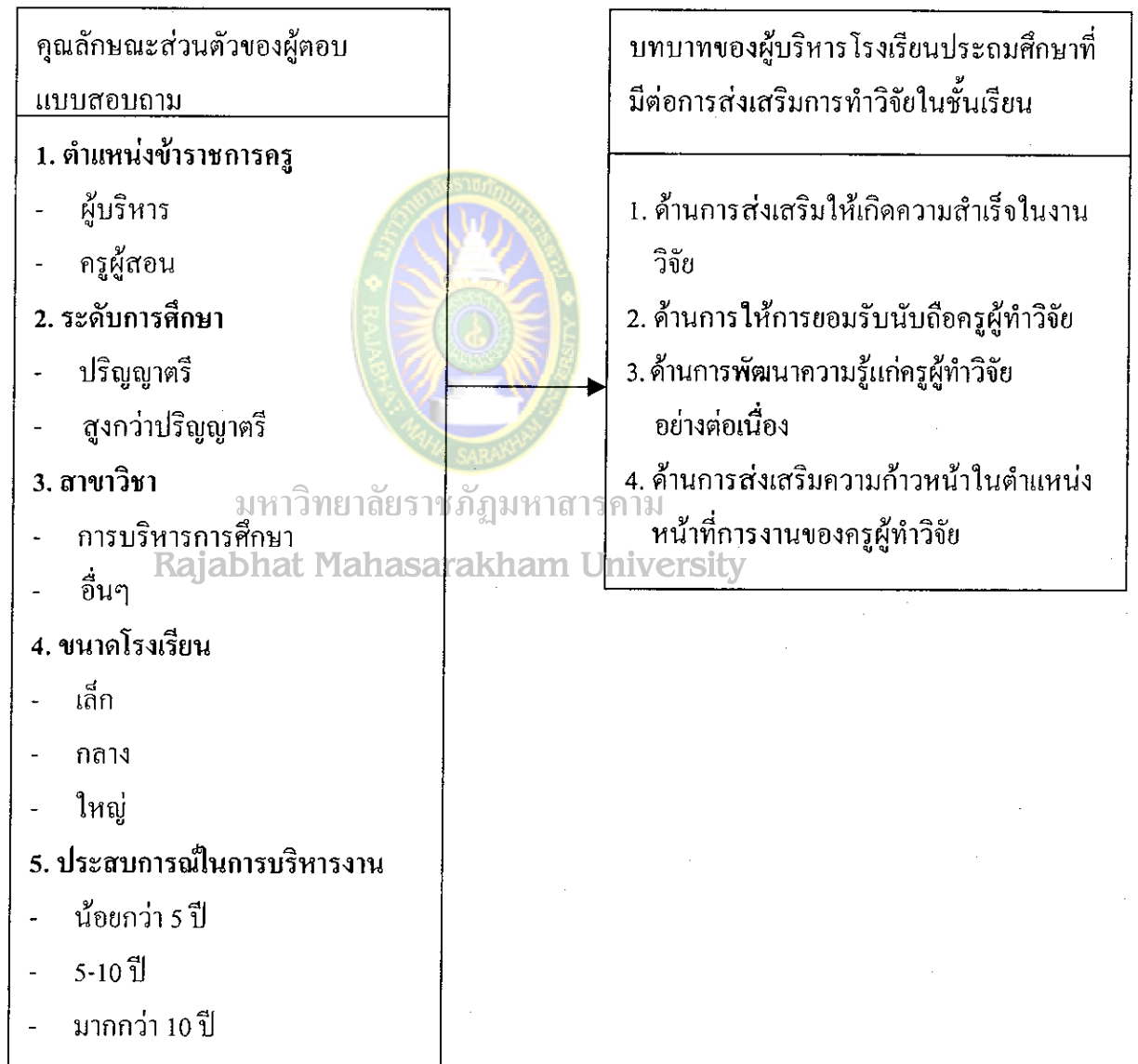
2545 : 81-82) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย
2. ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย
3. ด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ของสมมติฐานระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 796 คน และครูผู้สอน จำนวน 9,280 คน รวม 10,076 คน ปีการศึกษา 2546 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2546 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified random sampling) ในแต่ละขนาดโรงเรียน ได้ผู้บริหารจำนวน 260 คน และครูผู้สอน จำนวน 369 คน รวม 629 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งข้าราชการครู ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการบริหาร ของผู้บริหาร จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ตำแหน่งข้าราชการครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

2) ครูผู้สอน

3.1.2 ระดับการศึกษาของผู้บริหาร จำแนกเป็น

1) ปริญญาตรี

2) ปริญญาโท

3.1.3 สาขาวิชาที่ผู้บริหารสำเร็จการศึกษา จำแนกเป็น

1) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2) สาขาวิชาอื่นๆ

3.1.4 ขนาดของโรงเรียนที่ผู้บริหาร โรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ จำแนกเป็น

1) โรงเรียนขนาดเล็ก

2) โรงเรียนขนาดกลาง

3) โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.5 ประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น

1) ประสบการณ์ในการบริหารงานน้อย (น้อยกว่า 5 ปี)

2) ประสบการณ์ในการบริหารงานปานกลาง (5-10 ปี)

3) ประสบการณ์ในการบริหารงานมาก (มากกว่า 10 ปี)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน 4 ด้าน ได้แก่

- 3.2.1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย
- 3.2.2 ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย
- 3.2.3 ด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง
- 3.2.4 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ครูทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตน มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบแบบแผนชัดเจน และใช้ผลงานวิจัยเพื่อส่งผลให้จัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนประถมศึกษาหรือผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนที่อยู่ได้บังคับบัญชาของตน ซึ่งมี 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารในการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัยโดยการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และมอบค้ำว้งานวิจัย/รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ จัดงานเพื่อรับรู้ปัญหาข้อบกพร่อง จุดเด่น/จุดด้อย จนได้จุดที่ควรปรับปรุงและพัฒนาครูให้ทำวิจัยได้
2. ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารที่ให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย โดยการยกย่องชมเชย ให้เกียรติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็น การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในโครงการวิจัยของสถานศึกษา และการเผยแพร่ผลงานวิจัยของครูผู้ทำวิจัย

3. ด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปฏิบัติงานของ ผู้บริหารที่พัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยการช่วย และส่งเสริมให้ครูศึกษา หาความรู้ใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ไปศึกษาแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัย ในเขตพื้นที่ เป็นต้น การอบรม/ประชุมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ด้านการทำวิจัยของครูอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารที่ส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย โดยการดูแลเอาใจใส่ ให้คำแนะนำจัดบรรยากาศให้สถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระ กล้าคิด กล้าทำ คั่นคว้า แก้ปัญหา/พัฒนา ในสิ่งที่มีความก้าวหน้าในอาชีพครู และให้โอกาสครูผู้มีผลงานด้านการวิจัย ได้มีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและนำผลงานมาเป็นส่วนหนึ่ง ในการเลื่อนขั้น/เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) สังกัดสำนักงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เขตพื้นที่การศึกษารอยเอ็ด

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยยึดจำนวนของ นักเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นเกณฑ์ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 9) ได้แบ่งขนาดโรงเรียนเพื่อใช้ในกิจกรรมประกวดต่างๆ ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 120 คนลงมา
2. โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 121-300 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

ประสบการณ์ในการบริหาร หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้บริหารได้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง หรือหลายโรงเรียนรวมกัน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ประสบการณ์ในการบริหารงานน้อย คือ การปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร เป็นเวลาน้อยกว่า 5 ปี
2. ประสบการณ์ในการบริหารงานปานกลาง คือ การปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้บริหารเป็นเวลา 5-10 ปี
3. ประสบการณ์ในการบริหารงานมาก คือ การปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร เป็นเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุด ของผู้บริหาร โรงเรียน จำแนกเป็น

1. ปริญญาตรี
2. สูงกว่าปริญญาตรี

สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาที่ผู้บริหาร โรงเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับสูงสุด จำแนกเป็น สาขาวิชาบริหารการศึกษา และสาขาวิชาอื่นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. นำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการวางแผน และปรับปรุง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อที่จะช่วย ให้ครูสามารถทำการวิจัย และนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University